

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Мектеп жасына дейінгі балаларды еңбекке тәрбиелеуде ата-ананың рөлі

ЖАРИЯЛАНДЫ
21.12.2024СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/173325/>

Юсупова Айсырға Айбекқызы

Лауазымы: тәрбиеші

Ақтөбе облысы

Хромтау ауданы

«Жұлдыз» бөбекжай-балабақшасы МКҚК

Кіріспе: Еңбек тәрбиесі баланың қалыптасуы мен дамуының маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Мектеп жасына дейінгі кезеңде бала өз бойында алғашқы дағдылар мен қасиеттерді қалыптастырып, оның тұлғасы қалыптасады. Баланың еңбекке деген көзқарасы, оның еңбекке қатысуын ынталандыру және еңбекке деген құрметті қалыптастыру осы кезеңде негізделеді. Ата-ананың рөлі бұл үдерісте өте маңызды, өйткені ата-ана баланың алғашқы тәрбиешісі болып табылады және бала еңбекке алғашқы қадамдарын отбасы ішінде жасайды. Осы мақалада мектеп жасына дейінгі балаларды еңбекке тәрбиелеуде ата-ананың рөлі қарастырылады.

1. Еңбекке тәрбиелеудің мәні

Еңбекке тәрбиелеу – баланың еңбек іс-әрекетіне деген оң көзқарасын қалыптастыру, оны еңбекке қызықтыру және еңбекке деген қажеттілікті ұғындыру мақсатында жүзеге асырылатын тәрбие жұмысы. Мектеп жасына дейінгі кезеңде баланың ақыл-ойы мен дене дамуы шарықтап, оның қоғамға, қоршаған ортаға деген көзқарастары қалыптасады. Балалар алғашқы еңбек дағдыларын үйреніп, өзін-өзі ұстау мәдениетіне, қоғамдық нормаларға бағына бастайды. Бұл кезеңде еңбекке деген көзқарастың негізі қалануы тиіс. Бала үшін еңбек – тек қана жұмыс істеу емес, бұл танымдық үдеріс, тәжірибе жинау, шығармашылық әлеуетін ашу, жаңа нәрселерді үйрену, қоғамның бір бөлігі ретінде жауапкершілік сезімін сезіну.

2. Ата-ананың рөлі

Ата-ананың бала тәрбиесіндегі рөлі ерекше, өйткені бала ең алдымен үйде, отбасында тәрбие алады. Ата-аналар өз іс-әрекеттерімен балаларына еңбекке деген дұрыс көзқарасты қалыптастырады. Балалардың еңбекке деген алғашқы түсініктері ата-аналарының мінез-құлқынан, олардың жұмысты орындау тәсілдерінен қалыптасады. Егер ата-ана еңбекке құрметпен қарап, өздерінің күнделікті міндеттерін атқаруға жауапкершілікпен қарайтын болса, бала да осы үлгімен тәрбиеленеді. Сонымен қатар, ата-аналар балаларымен бірге түрлі жұмыстарды орындап, олардың еңбек дағдыларын дамытуға көмектеседі.

3. Ата-аналардың баламен бірге еңбекке қатысуы

Ата-аналардың балаларымен бірге еңбек етуі баланың еңбекке деген қызығушылығын арттырады және жұмысқа деген оң көзқарасын қалыптастырады. Мектеп жасына дейінгі балалар өздерін үлкендердің қатарында сезінгісі келеді және олар көп нәрсені еліктеу арқылы үйренеді. Осы кезеңде ата-аналар балаларына қарапайым үй жұмыстарын бірге орындауды ұсынуы керек. Мысалы, бөлмелерді жинау, ыдыс-аяқ жуу, өсімдіктерді суару, азық-түлік дайындау сияқты жұмыстар баланың еңбектегі алғашқы қадамдарына айналады. Бұл әрекеттер баланың жауапкершілік, тәртіптілік, ұйымшылдық сияқты қасиеттерін дамытады. Балалар ата-аналарының қасында отырып, олардың қандай да бір жұмысты орындап жатқанын көргенде, олар еңбек процесінің қаншалықты маңызды екенін түсіне бастайды.

4. Еңбекке құрмет пен жауапкершілік сезімін қалыптастыру

Мектеп жасына дейінгі балаларды еңбекке тәрбиелеуде ең маңызды мақсаттардың бірі – еңбекке құрмет пен жауапкершілік сезімін қалыптастыру болып табылады. Ата-аналар балаға еңбек нәтижесінің құндылығын түсіндіріп, оның еңбегін бағалауды үйретуі керек. Егер бала өз ісін орындап, нәтижесін көрсе, оның еңбекке деген құрметі артады. Мысалы, бала ойыншықтарды жинаған соң, оларды ретке келтірудің қаншалықты маңызды екенін, тәртіптіліктің өмірдегі рөлін түсінеді. Бұл арқылы баланың ішкі мотивациясы қалыптасады, ол еңбекке белсене қатыса бастайды. Сонымен қатар, бала өз ісін аяқтау, нәтижеге жету үшін еңбек ету қажеттілігін түсініп, жауапкершілік сезімін дамытады.

5. Ата-аналар баланы еңбекке дұрыс бағытта тәрбиелеу үшін не істеу керек?

Ата-аналар баланы еңбекке дұрыс бағытта тәрбиелеу үшін бірнеше негізгі әрекеттерді орындауы қажет:

- 1. Өз ісімен үлгі болу.** Ата-ана баласына жұмысқа деген дұрыс көзқарасты

көрсете отырып, еңбекті адал атқару арқылы үлгі болуы керек. Балалар ата-аналарының еңбек әрекеттерін бақылап, соларға еліктейді. Егер ата-ана өз жұмысын жақсы атқаратын болса, бала да сол жұмысты құрметтеуге үйренеді.

- 2. Қарапайым жұмыстарды тапсыру.** Балаларға үйде қарапайым тапсырмаларды орындау мүмкіндігін беру қажет. Мысалы, балаларға ойыншықтарды жинауға, кір жууға, гүлдерді суаруға, үстелді сүртуге немесе тамақ дайындауға көмектесуге тапсырмалар беру арқылы олардың еңбекке деген қызығушылығын оятуға болады.
- 3. Жетістіктерін бағалау.** Балалардың еңбегі нәтижесінде алған жетістіктерін бағалау, оларды мақтау өте маңызды. Бұл баланың өз еңбегіне деген сенімін арттырады және болашақта еңбекке деген қызығушылығын сақтауға көмектеседі.
- 4. Тәртіптілік пен жауапкершілікті дамыту.** Баланы еңбекке тарту арқылы оның тәртіптілік, ұйымшылдық және жауапкершілік қасиеттерін дамытуға болады. Мысалы, бала тапсырманы орындаған соң, оның орындау деңгейін бағалап, оны дұрыс бағытта түзету маңызды.
- 5. Түсінік беру.** Еңбектің маңыздылығы мен оның өмірдегі рөлі туралы балаға түсінік беру керек. Ата-ана еңбек процесінің нәтижесін баланың көзімен көрсетіп, оның еңбек ету арқылы қандай жақсы нәтижелерге жетуге болатынын түсіндіргенде, бала еңбекті бағалауды үйренеді.

Қорытынды

Мектеп жасына дейінгі балаларды еңбекке тәрбиелеуде ата-ананың рөлі ерекше. Ата-аналар өздері еңбекке деген оң көзқараспен қараған кезде, балалары да осы көзқарасты өз бойына сіңіреді. Бала еңбекке белсене қатысып, еңбек нәтижелерін көргенде, ол өз ісіне жауапкершілікпен қарауды, тәртіпті болуды үйренеді. Ата-аналардың еңбекке қатысты дұрыс бағыттағы тәрбиесі баланың тұлғалық және әлеуметтік дамуына үлкен әсер етеді. Еңбек арқылы балалар өздерінің шығармашылық, танымдық және әлеуметтік қабілеттерін аша алады, еңбекке деген құрмет пен жауапкершілік сезімін қалыптастырады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

- 1. Мухина В. С. Мектеп жасына дейінгі балалар психологиясы: Қазақша аудармасы. - Алматы: Мектеп, 1986 - 230 б.**
- 2. Құсаинов А.Қ. «Баланың дамуы» Алматы. Рауан, 2000.**
- 3. Интернет желісі.**

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.